

LLENGUA CATALANA - Verbs i Fonètica

VOCAL TEMÀTICA: Vocal que canvia de verb a verb segons la seva conjugació (a per a la 1a; e per a la 2a, i per a la 3a. Juntament amb el eu radical, constitueixen el **TEMA**.

Ex: Infinitiu Cantar / Tema Canta-

Els verbs de la 3a conjugació es poden diferenciar en:

1. **Purs** (dormir - dorm)
2. **Incoatius** (patir - pateix) + EIX

Absència de vocal temàtica en l'infinitiu: dir i dur. Podem reconèixer la seva conjugació pel

Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
canto, cantes, canta, cantem, canteu, canten	he cantat, has cantat, ha cantat, hem cantat, heu cantat, han cantat	cantava, cantaves, cantava, cantàvem, cantàveu, cantaven	havia cantat, havies cantat, havia cantat, havíem cantat, havíeu cantat, havien cantat
Passat Simple	Passat Anterior	Passat Perifràstic	Passat Anterior Perifràstic
cantí, cantares, cantà, cantàrem, cantàreu, cantaren	haguí cantat, hagueres cantat, hagué cantat, haguérem cantat, haguéreu cantat, hagueren cantat	vaig cantar, vas o vares cantar, va cantar, vam o vàrem cantar, vau o vàreu cantar, van o varen cantar	vaig haver cantat, vas haver cantat, vam haver cantat, vau haver cantat, van haver cantat
Futur	Futur Perfet	Condicional	Condicional Perfet
cantaré, cantaràs, cantarà, cantarem, cantareu, cantaran	hauré cantat, hauràs cantat, haurà cantat, haurem cantat, haureu cantat, hauran cantat	cantaria, cantaries, cantaria, cantariem, cantaríeu, cantarien	hauria cantat, hauries cantat, haurà cantat, haurem cantat, haureu cantat, hauran cantat

gerundi, on sí que hi ha V.T. (dir+r / di + e + nt – 2a conjugació).

Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
canti, cantis, canti, cantem, canteu, cantin	hagi cantat, hagi cantat, hagin o hagueu cantat, hagin cantat	cantés, cantessis, cantés, cantéssim, cantéssiu, cantessin	hagués cantat, haguéssis cantat, hagués cantat, haguéssim cantat, haguéssiu cantat, haguéssin cantat

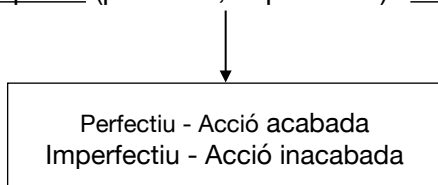
INDICATIU

Infinitiu	Gerundi
cantar, haver cantat	cantant, havent cantat

SUBJUNTIU

FORMES NO PERSONALS

Informació gramatical associada al verb: persona (1a, 2a, 3a), nombre (singular, plural), temps (present, passat, futur), aspecte (perfectiu, imperfectiu) i mode (indicatiu, subjuntiu i imperatiu).

Barbarismes: Irregularitats per influència de la llengua castellana. Ex: emputxat, contenedor...

IRREGULARITATS VERBALS

- Verbs de radical velaritzat: Els verbs que en la 1a persona del present d'indicatiu presenten "gu" en: present de subjuntiu, imperfet de subjuntiu, passat simple i algunes formes de l'imperatiu.
- Alternança de vocals al lexema:
  - Jeure, treure, néixer, fer presenten "a" en posició àtona.
  - Collir, escopir, tossir, sortir, cosir presenten "o" en posició àtona.
  - Poder i voler en formes tòniques segons la pronunciació i en formes àtones escribim "u" en present de subjuntiu i imperatiu.
- Verbs amb lexema acabat en diftong, la "u" canvia per "v, i o res". Ex: moure - movia, riure - rient.
- Vocal eufònica: S'afegeix un so per a facilitar la pronunciació (vol - d - re).

CLASSIFICACIÓ DELS VERBS

Copulatiu: Ser, estar i semblar (predicat nominal).

Predicatiu:

De règim verbal: dedicar-se a, pensar en

Transitiu: tenen significat parcial i necessiten un CD per acabar de definir-ne el significat. Ex: voler, llegir, portar...

Intransitiu: No necessiten CD. Ex: córrer, dormir, caure...

Reflexiu: Es dutxa, es renta, s'afaita...

Recíprocs: S'estimen, s'odien, s'abracen, s'escriuen...

Pronominals: Es conjuguen adjuntant-hi un pronom feble de la mateixa persona que el subj. Ex: s'enrabiava, s'ha adonat...

Impersonals: Verbs que indiquen fenòmens meteorològics (avui fa sol) i formes no personals (gerundi, infinitiu i participi).

Personals: Formen oracions en que es designa el subj.

FONÈTICA

GRAFIA	SONS	EXEMPLES	GRAFIA	SONS	EXEMPLES	GRAFIA	SONS	EXEMPLES
a	[a]	tall	gu	[g]	guerra	qu/qu	[kw]	quaranta
	[ə]	cara	(l)g	[tʃ]	maig, mig	r	[r]	arruga
b	[b]	barca	tg/tj	[dʒ]	platja, tges		[ç]	aresta
	[β]	obert	i	[i]	fill	s/ss/sc	[s]	assassí escenari
c	[k]	col		[j]	mai, lode		[z]	rosa
	[s]	cel	j	[ʒ]	jove	ts	[ts]	potser
ç	[s]	força	i	[i]	laboral	t	[t]	terra
cc	[ks]	acció	ll	[ʎ]	lloca	u	[u]	una
d	[d]	dau	m	[m]	molla		[w]	neu, seuen
	[ð]	oda		[ɲ]	pàmfilia	v	[v],[b]	vida
t	[t]	quietud	n	[n]	neu		[β]	avís
	[e]	herba		[ɲ]	angle	w	[w]	whisky
e	[e]	cel		[m]	canvi		[v],[b]	wagnerià
	[ə]	mare		[ɲ]	infermer		[j]	xauxa
f	[f]	font	ny	[ɲ]	nyap	x	[ks]	excursió
	[g]	gas		[o]	carbó		[gz]	examen
g	[ɣ]	rega	o	[ɔ]	home	ix	[i]	calaix
	[ʒ]	girafa		[u]	cosia	tx	[tʃ]	cotxe
	[k]	llarg	p	[p]	omple	z	[z]	zero, onze
			qu	[k]	química	tz	[dz]	dotze

Fonema: Unitat fonològica més petita desproveïda de significat que permet obtenir paraules diferents.

Fonètica: Estudia els sons d'una llengua a partir de les diferències que hi ha a l'hora d'articular-los.

Sons: Realitzacions pràctiques dels fonemes.

Grafies: Representacions dels sons per escrit.

FENÒMENS DE CONTACTE VOCÀLIC:

Diftongs:

-Diftongs creixents: so vocàlic seguit dels sons [j] o [w]. Ex: aire, palau, teula, renoi, pou...

- Diftongs creixents: [k]/[g]/[ɣ] + [w] + vocal / [j]/[w] + vocal / vocal + [j]/[w] + vocal

Triftongs: [j]/[w] + vocal + [j]/[w]

Hiats: Dues vocals que no formen part de la mateixa síl·laba Possibles casos: vocal + vocal / consonant + i/u + vocal / vocal + i/u tòniques.

Sinalefa: Unió en una mateixa síl·laba de la darrera vocal d'un mot i la primera del mot següent, de manera que esdevé un diftong o triftong. Sempre hi intervé i/u. Ex: pa integral, hi ha unitat...

Elisió: Desaparició d'una vocal de les dues que apareixen seguides en mots consecutius dins d'una seqüència fònica. Ex: porto una escala, una aixeta oberta...

SONS CONSONÀNTICS	MODE D'ARTICULACIÓ												
	OCLUSIUS		FRICATIUS		AFRICATS		APROXIMANTS		LÍQUIDS			NASALS	
	Sords	Sonors	Sords	Sonors	Sords	Sonors	Esprants	Vocàlics	LATERALS	RÒTICS			
							Sonors			Sonors	Bategant	Vibrant	
PUNT D'ARTICULACIÓ	BILABIALS	[p] pal	[b] bata					[β] sabata sobre					[m] mà
	LABIODENTALS			[f] foc	[v] val							[ŋ] inflar àmfora	
	DENTALS	[t] toc	[d] dau					[θ] odi quadre					
	ALVEOLARS			[s] sac cel cançó	[z] casa zero onze	[ts] potser	[dz] dotze			[l] litre	[ɾ] cara pebre	[r] rosa arròs arma	[n] nen
	PALATALS			[ʃ] xec peix	[ç] joc gent	[tʃ] cotxe raig	[dʒ] formatge platja		[j] lode mai felen	[ʎ] llac coll rellla			[ɲ] nyap any bunyol
	VELARS	[k] casa queixa	[g] gota guix angle					[ɣ] farigola regie	[w] teula quadre seuen				[ŋ] sang angle conco

VOCALS		LLOC D'ARTICULACIÓ					
		Anteriors		Centrals	Posteriors		
GRAU D'OBERTURA	Tancades	[i]					[u]
	Mitjanes tancades		[e]				[o]
	Mitjana			[ə]			
	Mitjanes obertes			[ɛ]		[ɔ]	
	Oberta				[a]		

FENÒMENS DE CONTACTE CONSONÀNTIC:

La r vibrant i bategant:

- **Vibrant [r]:** A principi de mot (ram), entre vocals (arròs), a principi de síl·laba si va darrere de consonant (enraona), a final de síl·laba (carta) i a final de mot (cor).
- **Bategant [r]:** entre vocals (cara) i si es troba entre consonant i vocal (broc).

Emmudiment: Certes consonants deixen de ser pronunciades en alguns contextos. Ex: camp, tomb, alt, sang, cranc, pa amb tomàquet, sant Pau...

Sensibilització: Pronunciació de consonants que serien mudes en certs contextos. Ex: cent anys, sant Hilari, amb ella, aquest home...

Ensordiment: Els mots que acaben en oclusives en posició final SEMPRE s'articulen sords [p], [t] o [k]. Ex: verb, verd, fred, llarg...

Sonorització: Les consonants fricatives i africades s'articulen sonores si van al final d'un mot seguit d'un altre que comenci amb vocal. Ex: lleig i gros, els homes, peix al forn...

Assimilació: La consonant en que acaba una síl·laba tendeix a assimilar-se a la consonant amb què comença la síl·laba següent. Ex: en Pau [mp], quin cas [ɲk], aritmètic [dm], infant [mɲ], clenxa [ɲɲ]...

Geminació: Repetició o duplicació d'un so en un determinat context. Ex: cel·la, emmagatzemar...

També hi ha altres casos en que no es veu en la grafia:

- tm, tb, tn i tll entre vocals — mm, bb, nn, ll Ex: setmana, futbol, cotna, batlle.
- nm, bm, dm i dv entre vocals — mm o bb Ex: enmig, submarí, admirar, advocat...
- bl i gl després de vocal tònica — bb, gg Ex: noble, segle...

Hi ha grafies que apareixen duplicades i no són geminacions: succés [ks], suggerir [dʒ]...

L'ORACIÓ I ELS SEUS CONSTITUENTS

Definició:

- Punt de vista semàntic: Grup de paraules ordenades que serveixen per expressar una idea.
- Punt de vista prosòdic: Unitat que es pronuncia entre dues pauses i té una entonació independent.
- Punt de vista sintàctic: Formada per dos constituents bàsics (subj i pred)

Es regeix pels principis següents:

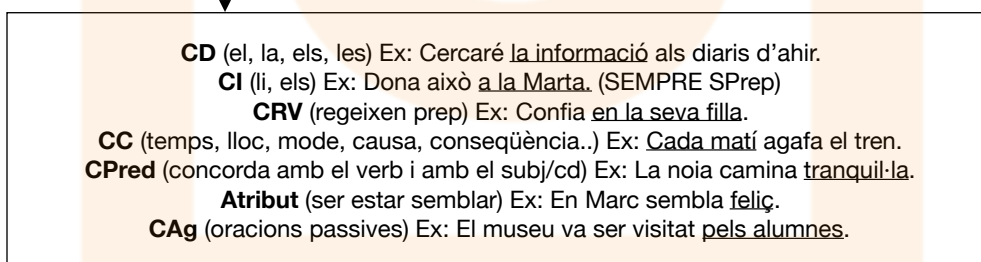
1. Jerarquia: Els elements que la constitueixen no es troben al mateix nivell d'importància. Els eixos principals són: nuclis del subj i pred.
2. Concordança: Nuclis han de concordar en persona i nombre. El nucli del SN i els seus elements també han de concordar.
3. Recursivitat: Capacitat d'expandir una oració. Ex: menja — menja un pasís vegà a casa la seva veïna...

Classes d'oracions:

- Segons si s'identifica el subjecte (personals i impersonals *meteo, haver-hi, caldre, fer falta, pronom es + verb i verb 3a pers plur*).
- Segons la modalitat discursiva (enunciativa, interrogativa, exclamativa, desiderativa, imperativa i dubitativa).

Constituents:

1. SN Subjecte: SN = (Especificador) + nucli + (CN)
Especificadors: la, teva, alguna, molta...
CN: Pot ser un SAdj, un altre nom, un SN en aposició explicativa, SPrep o una oració subordinada adjectiva. Ex: la tovallola petita, el riu Besòs, Tarragona, la capital castellera per excel·lència, les activitats del llibre digital, la noia que juga...
2. SV Predicat: SV = V + (CV)

LA NARRACIÓ (ORDRE EN L'ARGUMENT)

Ab ovo			In media res			In extrema res		
↓ Plantejament	Desenvolu- pament	Desenllaç	Plantejament	↓ Desenvolu- pament	Desenllaç	Plantejament	Desenvolu- pament	↓ Desenllaç